

20 jaar na Cambodja

- Veteranen met een missie in de modder
- Indiëveteraan laatste overlevende Putten

‘Het is helemaal top!’

Voor de achtste keer liepen enkele tientallen veteranen de Vierdaagse onder de vlag van het Veteraneninstituut. Ondanks de regen die het wandelfestijn dit jaar plaagde, liepen ze de tocht vrijwel allemaal zonder al te veel moeite uit. “Toen het ging regenen, ben ik in een café gaan schuilen en heb een pannenkoek gegeten.”

Door: Fred Lardenoye

Foto: Birgit de Roij

“**W**at het mooie is aan de Vierdaagse? Dat je mensen van verschillende generaties ontmoet. Of ze nou 80 zijn en in Nederlands-Indië zijn geweest of in Bosnië met 30. Dat is juist mooi, want het schept een band.” Theo Rovers (50) werkt nu in de transportsector, maar werd zelf als dienstplichtig militair in 1981 uitgezonden naar Libanon. De Vierdaagse loopt hij voor de achtste keer. “Ik oefen altijd met de wandelclub van de UNIFILvereniging en met hen loop ik ook in Diekirch en de Airborne Wandeltocht. De Vierdaagse loop ik altijd individueel, maar na binnenkomst meld ik me graag in café de Tempelier voor een biertje. En natuurlijk ga ik naar de gezamenlijke ontvangst van veteranen en de receptie na de intocht in café 't Haantje. Dat is helemaal top!”

Al Yatun

Rovers meldt zich elk jaar om onder de vlag van het Veteraneninstituut (Vi) de Vierdaagse te lopen. “Met veteranen van alle klassen, standen, rangen, lichten en uitzendingen. Wat geweldig om ook de ervaringen van die mannen te horen en wat hun beleving was en is”, legt de Libanonveteraan enthousiast uit. Rovers werd in januari 1981 uitgezonden naar Libanon en ingedeeld bij het geniepeloton in Al Yatun. “Gewoon de bouwvakker uithangen daar. Het was een ervaring die ik niet had willen missen. We hebben daar veel opgebouwd,

zoals een slagerij in Haris, een nieuw bevoorradingsmagazijn, diverse golfplaten boogtenten met een beetje meer luxe voor de mannen, et cetera.” Zijn militaire uitzending speelt nog altijd een rol in zijn leven. “Kom ik van de week bij de Tempelier met mijn blauwe baret en Libanon-embleem, wijst een vrouw op mij, terwijl ze een vriend aanstoot. Hij draait zich om, blijkt het een oud-kamergenoot van mij te zijn geweest in Libanon. Die had ik al dertig jaar niet meer gezien!” Rovers geniet van dit soort ontmoetingen. “Met die blauwe pet maak je jezelf herkenbaar. De mensen die ook uitgezonden zijn geweest onder de VN-vlag trek je vanzelf naar je toe, ook buitenlandse veteranen.” Het liefst had hij de intocht van de Vierdaagse samen gelopen met de andere veteranen van de Vi-wandelploeg. “Maar ik was net een kwartier te laat.”

Baghran

Afghanistanveteraan Martin Hendriks (63) heeft dezelfde ervaring. “Het is de eerste keer dat ik onder de vlag van het Vi meeloop, maar ik heb op zes minuten na de gezamenlijke intocht gemist. Omdat ik in Nijmegen ben geboren, heb ik hier veel familie. Dan is het een biertje hier en een praatje daar.” In 2005 werd de luchtmachtmilitair uitgezonden naar het Afgaanse Baghran (zie ook *Checkpoint 6-2008*) en zes jaar geleden ging hij met functioneel leedtijdsontslag. “Aan dit soort bijeenkomsten doe ik graag mee. Ik kom ook altijd bekenden tegen. Ook van de marine en de landmacht, daar zat ik samen mee in Bagran. Dat vind ik het prettige aan

■ Afghanistanveteraan en oud-luchtmachtmilitair Martin Hendriks na de intocht van de Vierdaagse.

dit initiatief, dat je elkaar elke dag kunt tegenkomen tijdens de Vierdaagse en dan verhalen kunt uitwisselen. Over Libanon heb ik boeken gelezen, maar nu hoor je wat iemand zelf heeft meegemaakt.”

De Vierdaagse loopt hij voor de 32e keer. “In 1978 voor het eerst. Ik heb hem één keer gemist door de vakantieplanning en dan lig je eigenlijk elke dag op het strand te denken aan waar de wandelaars op dat moment zijn.” Hij kan zich een Vierdaagse herinneren dat het drie dagen lang regende. “Dit jaar viel het wel mee. Toen het gisteren in Berg en Dal heel hard ging regenen, ben ik in een café gaan schuilen. Ik heb een pannenkoek gegeten en daarna was het weer droog.”

Wilt u volgend jaar ook onder de vlag van het Vi de Vierdaagse lopen? Meld u aan bij kapitein Leo van der West, tel. 0343-474158 of vierdaagse@veteraneninstituut.nl

Een bos van erkenning

Vlakbij Schaarsbergen ligt Landgoed Vrijland, dat begin jaren negentig ontstond als blijk van erkenning voor veteranen. Twintig jaar later vormen de toen geplante bomen al een flink bos waar je heerlijk kunt wandelen. *Checkpoint* kreeg een rondleiding over het prachtige landgoed en van een oud-marineman leerden we welke takken er gesnoeid moeten worden voor een vollere boom.

Door: Linde van Deth

Foto's: Birgit de Roij

Bij de ingang van het landgoed worden we opgewacht door twee bestuursleden van Stichting Veteranen Landgoed Vrijland, voorzitter Driekus Heij en secretaris Pieter van Hoffen. Sinds kort hebben zij het bestuur overgenomen van degenen die het landgoed opgebouwd hebben. Vrijland is ontstaan vanuit het idee een landgoed te stichten als blijk van erkenning voor veteranen. Het initiatief kwam van de Stichting Dienstverlening Veteranen (de voorloper van het Veteraneninstituut). Het moest een voor iedereen toegankelijk gebied zijn waar de bezoekers geïnformeerd worden over de inzet van Nederlandse militairen aan

oorlogs- en vredesmissies. Het oude bestuur legde in samenwerking met een landschapsarchitect het park aan en plantte 350.000 bomen, die inmiddels zijn uitgegroeid tot een mooi bos. De rondleiding begint bij het monument van de grondwet, met daarop de artikelen 97 en 100, op basis waarvan de Nederlandse militairen worden uitgezonden. Door het bos zijn brede paden aangelegd die naar ronde pleinen voeren, met elk in het midden een veld met wilde bloemen. Aan die pleinen staan borden met informatie over de Nederlandse missies, beginnend bij de Tweede Wereldoorlog.

Onderhoud

Enthousiast wijzen de bestuursleden op de bomen, de bloemen en de sporen van dieren. Ze laten zien welke tak-

ken je moet wegsnoeien voor een volle boomkruin en wat het verschil is tussen het hoopje aarde van een mol en een woelmuis (dat van een woelmuis is kleiner). Oud-marineman Heij beheert meerdere landgoederen: "Zo leren jullie nog iets over land van een marineman!" De eerste klus die aangepakt moet worden als het kan, is het uitdunnen van het bos. De dennen dreigen het licht van de eiken te verdringen. 'Als het kan', wil zeggen: als er geld is. "Het onderhoud van dit landgoed van 70 hectare kost zo'n 20.000 euro per jaar", vertelt Van Hoffen. Het nieuwe bestuur heeft alle veteranenorganisaties aangeschreven met de vraag om een bijdrage en het is in gesprek met het Veteraneninstituut en het vfonds. "Het onderhoud is onze eerste zorg. Hoe krijgen we daar gelden voor?"

■ Driekus Heij (l) en Pieter van Hoffen bij het ereveld op Vrijland.

■ Het kompas compensatieplatform, waar piloten ten

Voor het onderhoud werkt de stichting samen met mensen van de sociale werkvoorziening en een vrijwilliger. Mochten er veteranen zijn die graag een handje helpen in het onderhoud en die graag bezig zijn in de natuur, dan kunnen ze contact opnemen met de stichting.

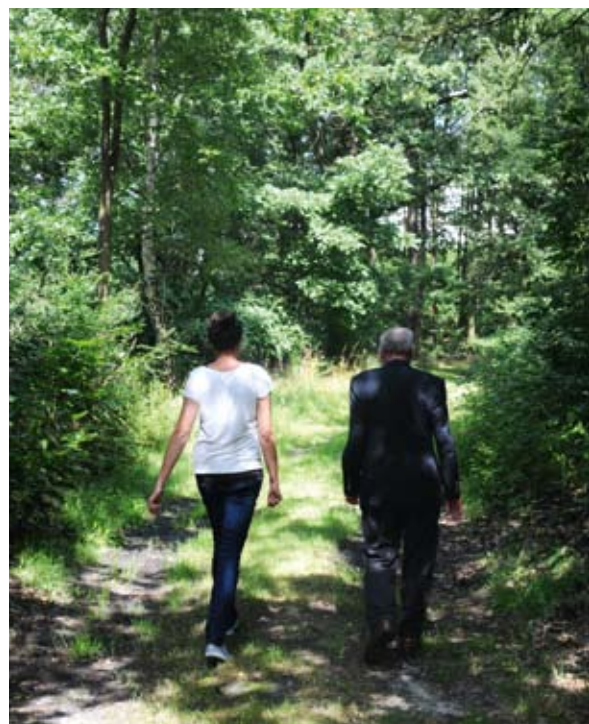
Daarnaast wordt er nu hard gewerkt aan het vinden van een ruimte in de buurt om bezoekers te kunnen ontvangen. "Dat gaat helaas heel moeizaam, maar is wel noodzakelijk", vertelt Heij. "De doelstelling is ook om de nieuwe generaties te informeren over de inzet van veteranen, maar hoe kunnen wij schoolklassen ontvangen zonder toiletten of ruimte voor een kop koffie?"

Ereveld

Een klein zijpaadje leidt naar het ereveld. In dit stukje bos kan de as van overleden veteranen en hun naasten verstrooid worden. Er worden geen stenen of herdenkingstekens geplaatst, het is puur natuur. Wel kan de naam van de veteraan op de website geplaatst worden. "Nabestaanden komen hier nog regelmatig", vertelt Van Hoffen. "Daarom moet het ook goed onderhouden worden, je moet hier bijvoorbeeld ook met een rolstoel kunnen komen." Heij: "Veteranen zijn op deze manier verbonden met hun maten, zelfs na hun dood."

Kompas

Al wandelend over het landgoed leggen de oud-marinemannen uit waarom zij zich inzetten voor Vrijland. Beiden zijn officieel geen veteraan, maar ze zijn vanwege hun functie wel voor langere periodes uitgezonden. Plaatsvervangend hoofd Hogere Defensie Leergangen Van Hoffen: "Oud-militairen moeten deze aandacht en waardering krijgen." Oud-commandant van de Nederlandse onderzeedienst Heij beaamt dat: "En het verhaal moet verteld worden, ook aan jongere generaties. Wij zijn jaargenoten van de marine en wonen dichtbij, dus daarom zijn wij gevraagd." Door de bomen doemt een enorme stenen cirkel op, waarop de windrichtingen zijn aangegeven, het kompas compensatieplatform. Vrijland ligt vlak naast vliegbasis Deelen. In de Tweede Wereldoorlog vlogen de Duitsers vanaf Deelen richting Engeland. Op het compensatieplatform konden de piloten het magnetisch kompas van het vliegtuig, dat soms kleine afwijkingen vertoonde, weer juist afstellen, oftewel 'justeren'. In het voorbijgaan leren we nog even aan de hand van dit platform, een rijksmonument, en de stand van de zon te vertellen hoe laat het is. Heij: "Ook dit vergt het nodige onderhoud. We werken er hard aan, onze vrijwilliger heeft dit platform, samen met mijn kleindochter, helemaal vrijgemaakt. Het was overwoekerd, nu kan iedereen

■ Het pad naar het kompas compensatieplatform.

dit stukje geschiedenis weer bekijken. We hopen veel bezoekers te ontvangen. Natuurlijk veteranen en hun familie, maar echt iedereen is welkom om hier te wandelen en te genieten van de rust en de natuur."

*Veteranenlandgoed Vrijland
Koningsweg 31, Schaarsbergen
info@veteranenlandgoedvrijland.nl
www.veteranenlandgoedvrijland.nl*

tijde van de Tweede Wereldoorlog hun kompas konden bijstellen.

■ Een bord met informatie over de inzet van Nederlandse militairen in Afghanistan.

Cambodja, hoe zat het ook weer?

Daar waar de Nederlandse militaire aanwezigheid in Bosnië (Srebrenica!) in de jaren negentig nu nog bijna wekelijks de krant haalt, geldt dat in veel mindere mate voor de missie in Cambodja uit dezelfde periode. Dat is overigens niets nieuws: tot frustratie van veel Cambodjagangers kreeg 'hun' uitzending ook toentertijd geen fractie van de (media-)aandacht die aan Bosnië werd besteed.

Door: Jan Schoeman

Foto: NIMH

Mede door de geringe aandacht (van de media) zit Cambodja bij de gemiddelde Nederlander nauwelijks nog tussen de oren. Hoe zat het ook alweer? Cambodja beleefde eind jaren zeventig een gruwelijke periode, waarin de zogeheten Rode Khmer onder leiding van Pol Pot een vorm van genocide (*the Killing Fields*) toepaste die uiteindelijk aan naar schatting één miljoen Cambodjanen het leven kostte. Door ingrijpen van Vietnam eindigde dit drama, waarna echter diverse groepen strijders lijnrecht tegenover elkaar bleven staan. Om rust te brengen, namen de Verenigde Naties tijdelijk de regie over. De VN vroegen diverse landen, waaronder Nederland, daarvoor militairen ter beschikking te stellen. In wisselende samenstelling waren Nederlandse militairen in Cambodja aanwezig tussen 18 februari 1992 en 1 oktober 2000. Het begon met een beperkte groep mijnruimers, de hoofdmoot werd in 1992/1993 gevormd door drie opvolgende bataljons mariniers aangevuld met personeel van de overige krijgsmacht delen en na half oktober 1993 bleef er een klein contingent mijnruiminstructeurs tot eind 2000 aanwezig in het land. In totaal ging het om circa 2.700 militairen.

Het verloop

De taak van met name de mariniers was de ontwapening en demobilisatie van de diverse partijen, zodat het land zich ordelijk kon voorbereiden op de geplande democratische verkiezingen van mei 1993. De Nederlandse militairen werden door de verschillende partijen op uiteenlopende wijze bejegend: waar de Witte Khmer redelijk coöperatief bleek, was het de rivaliserende Rode Khmer die de VN problemen bezorgde. Dat gebeurde onder meer omdat de Rode Khmer de blauwhelmen ervoer als bedreiging van hun inkomsten uit bijvoorbeeld illegale houtkap. Hoewel de Nederlandse militairen in principe neutraal waren, werd er wel nauw samengewerkt met de Cambodjaanse politie.

Bijzonder aan deze missie waren de vele kleine humanitaire projecten die werden gerealiseerd. Het ging daarbij om bijvoorbeeld de wederopbouw van scholen en ziekenhuizen, waarvan de kosten werden gedragen door de ministeries van Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (het zogenoemde potje van Pronk). Deze activiteiten leverden de militairen veel goodwill op onder de lokale bevolking. In de aanloop naar de verkiezingen nam het geweld toe,

■ Nederlands mariniersbataljon in Cambodja, juli 1992. Mijnopruiming door middel van detonatie.

waarbij bijvoorbeeld begin mei 1993 een konvooi mariniers en Japanse politieagenten in een hinderlaag van de Rode Khmer liep. Daarbij vielen aan zowel Nederlandse als Japanse kant slachtoffers, marinier Dick Vonk verdiende bij die gelegenheid door heldhaftig optreden een Bronzen Kruis (zie pag. 20 en 21).

De balans

Terugkijkend kan er verschillend over deze missie worden geoordeeld. Aan de ene kant was er succes omdat de verkiezingen goed verliepen. Anderzijds kwamen de mariniers aan hun hoofdtak, het ontwapenen en demobiliseren van de verschillende partijen, onvoldoende toe. Daarnaast vielen er aan Nederlandse kant twee doden en een aantal psychisch en lichamelijk gewonden. En ten slotte: mogelijk als gevolg van de inenting met het antimalariamedicijn Lariam raakte een flinke groep militairen (waarvan de kern gevormd werd door de zogeheten groep van 27) langdurig en serieus ziek. De laatste mariniers verlieten half oktober 1993 Cambodja waarna er, als gezegd, tot eind 2000 een detachement mijnruimers achterbleef.

‘In mijn hart draag ik

Een *accidental discharge* kostte de 18-jarige marinier 1 Rico Bos op 23 juli 1993 tijdens zijn uitzending in Cambodja het leven. Het onvoorziene afgaan van een wapen van een collega in een naastgelegen tent trof Rico, die met zijn gewoergroep voor zijn tent zat. Anne Doldersum, Rico's moeder, vertelt over de impact van zijn dood en de steun die zij vanuit Defensie sindsdien ervaart.

Door: Klazien van Brandwijk-Wiltjer

Anne Doldersum herinnert zich 23 juli 1993 nog als de dag van gisteren. Ze is die dag, zoals gewoonlijk op vrijdag, bij haar bejaarde moeder om het huis schoon te maken. De eerste vitrage zit net in de wasmachine als Monique, de dochter van haar toenmalige vriend, belt met de mededeling ‘er staat hier een meneer die je zoekt’. “De koffie staat klaar, stuur hem maar naar oma’, zei ik nog. Monique viel stil en ik begreep dat er meer aan de hand was. Toen zij vertelde dat die meneer een uniform droeg,

voelde ik de grond onder mijn voeten wegzinken. Eigenlijk wist ik het toen al. Monique kwam samen met hem naar ons toe. Het bleek een maatschappelijk werker van Defensie, meneer Den Oss. Hij vertelde dat Rico om het leven was gekomen. Het eerste wat je denkt, is: ik wil daar naartoe. Meneer Den Oss was vanaf het begin duidelijk. Rico was per ongeluk doodgeschoten door een collega. Maar ook zei hij dat we zo snel mogelijk alle familie op de hoogte moesten brengen. Dat was een probleem, want het lukte me in eerste instantie niet om Rico's vader te bereiken. Andere familieleden namen dat over. Ik had steeds maar het idee: er

komt straks iemand die vertelt dat het niet waar is, dat het een misverstand is. Maar ja, die kwam niet.”

Marinier

Rico is een jaar of 4 als hij zijn ouders meldt dat hij later soldaat wil worden. Zijn vader is verwarmingsmonteur en heeft, zoals zoveel jonge mensen in die tijd, een oude dienstpuukel waarin hij zijn brood mee naar het werk neemt. Zodra hij 's middags thuiskomt, neemt zoonlief de tas in bezit en paradeert ermee door het huis. “Hij wist het zeker: hij werd soldaat. Toen hij wat ouder werd, opperde ik dat hij ook wel afgekeurd kon worden. Dat wees hij gedeceideerd van de hand. Hij werd soldaat.”

Op een banendag op de mavo neemt Rico al het beschikbare folder- en fotomateriaal van de verschillende krijgsmacht-delen mee naar huis. Hij vult voor landmacht, luchtmacht, marine en marechaussee een bon in. “De marine reageerde als eerste en samen gingen we naar een informatiedag in Hengelo. Toen Rico de video zag waarin mariniers tijdens de wintertraining in een wak gleden en aan een kabel tussen twee bergen hingen, was hij verkocht. Hij wist het zeker. Hij zou marinier worden. De voorlichters wilden alles weten over zijn motivatie. Waarom wil je in dienst? Weet je het zeker? Rico wist het zeker!”

Cambodja

In september 1992 start Rico zijn opleiding in Rotterdam en Anne vertelt hoe haar zoon met enthousiaste verhalen thuiskwam. “Hij heeft er hard voor moeten werken, had het soms ook zwaar, maar hij vond het schitterend. Vanaf de eerste dag dat hij in dienst ging, heb ik zijn verhalen genoteerd en de hoogtepunten gefilmd. Toen hij vertelde dat hij vrijdags in zijn daags tenue baratheia thuis zou komen, stond ik op het station in Wierden. Ik was erg verbaasd dat hij toch in zijn gevechtspak de trein uitstapte. Er zat een heel klein

■ Anne en Henk Doldersum. Foto: Fred van Brandwijk

hem altijd bij me'

■ Rico bij wat hij zijn 'privéhelikopter' noemde. Foto: privécollectie Anne Doldersum

vlekje op zijn witte pet, dus hij mocht zijn barathe niet aan. Daarin was hij heel laconiek. Tijdens de beëdiging zag ik hem voor het eerst in zijn barathe. Super! Ik was net zo trots als hij.” Anne is niet echt blij als ze hoort dat haar zoon naar Cambodja wordt uitgezonden, maar ze realiseert zich dat het een consequentie is van het marinier zijn. Ze staat achter de keuze van haar zoon en steunt hem waar mogelijk. “We hebben Rico naar Doorn gebracht. Daar was het afscheid, want de mariniers gingen in bussen naar Schiphol. Iets in me zei me dat ik naar Schiphol moest, maar daar waren de mariniers in geen velden of wegen te bekennen.” Vanuit Cambodja stuurt de jonge marinier van de Juliett Compagnie brieven met foto's naar het thuisfront. Ook belt hij nog een keertje met zijn

moeder. “Je schrikt je wezenloos. Je weet helemaal niet wat je moet zeggen. Hij belde *collect call*. Naderhand stuurde hij een briefje met daarin 100 gulden. Dit is voor de telefoonrekening en voor de rest koop je maar wat lekkers. Toen ik de telefoonrekening kreeg, was het maar 17 gulden. Je weet niet dat dit de laatste keer is dat je elkaar spreekt, anders had je wel een uur kunnen praten. Ik zag Rico voor het laatst in Doorn. Je houdt er wel rekening mee dat er iets kan gebeuren. Dat ze risico lopen weet je, maar op deze manier sterven nee, nee... In september 1992 startte hij zijn opleiding, op 5 mei 1993 werd hij beëdigd, op 7 juni vertrok hij naar Cambodja en op 23 juli 1993 vond hij de dood door een *accidental discharge*. Hij was maar voor heel korte tijd marinier...”

Vriendschap

De plotselinge dood van Rico komt in de vriendengroep hard aan. “Rico was een hartelijke jongen. Had veel vrienden en vriendinnen. Hij was een jongen die met iedereen goed overweg kon. Kleur, achtergrond of leeftijd waren voor hem niet aan de orde.” Ook bij de mariniers is Rico geliefd. Zijn hele gewoegroep besluit Defensie te vragen om naar Nederland te mogen en hun R&R (verlofdagen) in te leveren om hun buddy in Nederland de laatste eer te kunnen bewijzen. “Die uiting van kameraadschap van zijn directe collega's en de vriendschap van zijn vriendengroep was overweldigend.” Ook krijgt Anne veel steun van familie en vrienden. “Het is spijtig dat mijn relatie wel stukliep. De dood van Rico heeft daarin zeker een rol gespeeld. Het is moeilijk om je verdriet

■ Afscheidsceremonie in Phum Nimit. Foto: privécollectie Anne Doldersum

te delen. Mijn moeder was mijn grote steun. Zij wist, ook zonder woorden, wat ik voelde. Zij had hetzelfde meegemaakt toen mijn broer op 17-jarige leeftijd overleed.” Vanuit Defensie wordt de familie alle mogelijke hulp aangeboden. “Meneer Den Oss was, bijna onzichtbaar, die eerste week voortdurend aanwezig en zorgde dat alles in goede banen werd geleid. Hij verzette zelfs zijn vakantie.” Anne benadrukt dat dit heel erg belangrijk was omdat ze steeds weer voor onverwachte en soms onaangename verrassingen kwam te staan.

Phum Bak

In 2003 ontmoet de moeder van Rico haar nieuwe liefde Henk Doldersum. Hun levens voegen zich als vanzelfsprekend in elkaar. Hij vergezelt haar naar de Nationale Requiemviering voor overleden militairen, de uitreiking van *Dag Hammarskjöld medal* en de uitreiking van de Nagedachtenisoorkonde met sculptuur voor gesneuvelde militairen. Tijdens de Militaire Bedevaart in Lourdes raakt Henk in gesprek met vlootaalmoezenier Gertjan Jorissen en hij vertelt hem over de diepste wens van zijn vrouw. “Naar Cambodja te gaan om te zien waar Rico is gestorven.” De

aalmoezenier belooft er in Nederland op terug te komen en zo vertrekken de ouders van Rico Bos, in gezelschap van hun respectievelijke partners, de vlootaalmoezenier en de gewoegroepscommandant Jaap Kaleveld in februari 2010 naar Cambodja. Daar bezoeken ze de plekken waar Rico in Cambodja verbleef. “We hadden een steentje met een tekst die we daar ergens wilden plaatsen”, vertelt Anne. “Rico’s vrienden hadden een mooie kaars laten maken en een vriendinnetje van toen had een tegeltje gemaakt. Dat wilden we achterlaten, bijvoorbeeld bij de Witte Olifant.” In haar ogen glinstert een traan als ze vertelt over Blue Baret Hill, Phum Nimit, de Juliëtt-locatie in Sisophon en de radiotoren op Phum Bac. “Halverwege op de berg naar Phum Bac stond een pagode. Daar hebben we een kleine ceremonie mogen houden. De monniken hebben met ons gezongen en gebeden en Gertjan verrichtte een aantal rituelen. De kaars, het steentje en het tegeltje hebben een plek gevonden in de pagode. Dat geeft mij rust.” Henk vertelt hoe ze op de verschillende plaatsen waar Rico was geweest zand verzamelden. “Dat was een idee van de aalmoezenier. Terug in Nederland heb-

ben we dat samen met Rico’s vrienden en collega’s tijdens een speciale herdenkingsdienst uitgestrooid op de plek waar Rico begraven ligt.” Anne vult aan: “De Nederlandse vrienden hadden ook zand verzameld. Op het voetbalveld, bij het zwembad, bij de discotheek en op andere plaatsen waar zij herinneringen met Rico hadden. Het was een prachtige bijeenkomst.” Anne heeft haar leven weer op kunnen pakken. “Dat was niet gemakkelijk, maar Henk is daarin een grote steun. Rico is geen dag uit mijn gedachten. Je ziet Rico’s vrienden volwassen worden, trouwen en kinderen krijgen. Dat gun ik ze van harte. Die vrienden blijven ons betrekken bij hun leven. Dat is hartverwarmend. Toch ontkom ik er niet aan om soms te denken: dat had Rico ook kunnen hebben. Op die momenten ben ik ook heel boos op de marinier die Rico doodschoot. Van hem heb ik nooit een fatsoenlijk excuus gehad. Ik vraag me wel eens af hoe hij verder kan leven. Zelf heb ik meer rust gevonden nu ik op de plekken geweest ben waar Rico als marinier heeft gewerkt. Ik kan nu steeds beter leven met het idee dat Rico er niet meer is. In mijn hart draag ik hem natuurlijk altijd bij me!”

‘Rode Khmer was heer en meester’

Oud-‘ziekenpa’ Hans Westerveld kreeg in maart dit jaar het Draaginsig Gewonden vanwege een posttraumatische stress stoornis (PTSS). Als militair bij de Geneeskundige Dienst van de marine werd hij in korte tijd twee keer uitgezonden. Eerst naar Irak, daarna naar Cambodja. Die laatste missie maakte een onuitwisbare indruk, maar dat kwam ook door de locatie Sok San in een gebied waar de Rode Khmer heer en meester was. “En dat lieten ze merken ook.”

Door: Fred Lardenoye

Dat Hans Westerveld (61) militair zou worden, zat er vanaf het begin af aan in. Zijn ouders zaten in het verzet en zorgden dat geallieerde piloten in de toenmalige Noordoostpolder konden onderduiken. Zijn vader ging na de oorlog in dienst bij de landmacht en werd naar Nederlands-Indië gestuurd. Zijn oom diende bij de marine en een van zijn broers ging hem voor bij het varende krijgsmachtdeel. “Ik was 18 toen ik begon met de opleiding voor militair verpleegkundige. We gingen uit van landsverdediging, maar toen kwamen ineens de vredesmissies. Althans, zo werden ze genoemd, maar de regering wist heel goed dat het ging om olie en andere economische belangen. Die mensen daar stonden ons gewoon met wapens op te wachten en dat was niet zo’n prettige gewaarwording.”

Golfoorlog

Westerveld ondervond het aan den lijve, in nog geen twee jaar tijd werd hij begin jaren negentig twee keer op ‘vredesmissie’ uitgezonden. De eerste keer naar de Golf in 1991 als chef ziekenboeg. “We moesten Saddam Hoessein verjagen uit Koeweit. Toen zat ik redelijk veilig op de *Jacob van Heemskerck*.” Hoewel het voor het eerst sinds lange tijd was dat Nederlandse militairen werden ingezet in een oorlogsgebied, was het volgens Westerveld een betrekkelijk rustige uitzending.

“We hebben maar één keer paniek aan boord gehad, maar dat kwam door een fout van de Fransen.” Verwarring ontstond omdat de Fransen net als Irak vlogen met Russische MIG’s. De Van Heemskerck moest in de Perzische Golf als luchtverdedigingsschip de vliegdekschepen beschermen. “Wij kregen op een gegeven moment het signaal inkomende vijandige vliegtuigen. Iedereen in paniek, ook op de vliegdekschepen. Onze radar stond gelukkig op handmatig, want als hij op automatisch had gestaan, waren de raketten afgegaan. Want het bleken de Fransen die een aanval op het land wilden uitvoeren.” Zijn voorbereiding op de uitzending naar Cambodja nog geen jaar na terugkeer van de Golf werd grootschalig aangepakt. “Door Amerikaanse en Canadese artsen kregen we een gedegen opleiding waarbij we op dode kalveren konden oefenen. Hoe je bijvoorbeeld recht in het hart prikt of een been moet afzetten. We zijn ook naar de tropenafdeling van het Havenziekenhuis in Rotterdam geweest en in Liverpool kregen we nog een slangencursus. Hoe we bijvoorbeeld verschillende serums moesten toedienen.”

Cambodja

Waar ze minder goed op voorbereid waren, was de situatie in Cambodja zelf. “We kwamen in 24 uur van het moderne westen in *the middle of nowhere*. Na de vluchtelingenkampen in Thailand zagen we aan de grens lijken in prik-

keldraad gewikkeld. Het was een complete cultuurschok.” Westerveld maakte deel uit van Cambo 2 en kwam met een peloton van 48 man in de jungle terecht nabij Sok San aan de grens met Thailand. “We zaten in het gevaarlijkste gebied met zo’n 2.000 man van de Rode Khmer. Dat was niet prettig. Je kunt je nog zo voorbereiden, maar in zo’n ongelijke situatie denk je: *rules of engagement* of niet, als ze gaan knallen, neem ik er een paar mee.” Zijn werk beperkte zich niet tot zieken verplegen. “Voor de mariniers was ik in de eerste plaats militair. Dus ik moest mee gaan met patrouille, wachtlopen, je werd overal voor ingezet.”

Het provisorisch kamp dat door Cambo 1 was opgezet, werd verbeterd met de van de Amerikanen geleerde technieken. Dat bleek hard nodig. “Het was een echte guerrilla. Met groepen van zes of acht man vielen ze je aan, om je wakker te houden. Ze waren heer en meester en dat lieten ze merken ook. “Westerveld laat oude krantenberichten zien waaruit blijkt dat de Rode Khmer er alles aan deed om de Nederlandse mariniers uit het gebied te krijgen. Op enig moment werd zelfs gemeld dat alle contact met de eenheid in Sok San verdwenen was en voor het ergste gevreesd werd. “Dat zorgde voor paniek bij het thuisfront. We lagen op dat moment onder vuur en hadden geen enkel contact meer. Het was een onhoudbare situatie.” Hij vertelt hoe een andere keer het veldhospitaal werd aangevallen door

■ Militair verpleegkundige Hans Westerveld in Cambodja met een tijgerwelpje op zijn schouder. Foto: privécollectie Hans Westerveld

de Rode Khmer en gevreesd werd voor het leven van de patiënten. Die bleken zich net op tijd met de Cambodjaanse verplegers in veiligheid gesteld te hebben door een mijnenveld in te vluchten. Het was te danken aan een van deze Cambodjaanse verplegers die over goede contacten bij de Rode Khmer bleek te beschikken. “Hij heeft een keer alle eenheden van de Khmer in het gebied in kaart gebracht, compleet met hun opdracht.” Westerveld laat een handgeschreven briefje zien, waar in het Engels onder meer te lezen valt: *aanvoerlijnen zoveel mogelijk afsnijden, aanvallen uitvoeren op het UNTAC-kamp.*

Zelfmoordpoging

Van het zogeheten ‘potje van Pronk’ hadden ze 40.000 gulden meegekregen om een noodhospitaal te bouwen. Om dat te realiseren werden twintig lokale krachten ingehuurd. Van hun opvolgers kregen Westerveld en zijn collega’s later te horen dat alle Cambodjanen die aan de bouw van het hospitaal hadden bijgedragen, door de Rode Khmer op gruwelijke wijze waren vermoord. “Hun hoofden zijn afgehakt en in bomen opgehangen als afschrikwekkend voorbeeld voor de *locals* om nooit meer samen te werken met westerlingen. Ik kende die mannen stuk voor stuk, maar ook hun vrouwen en kinderen. Ik heb nu nog nachtmerries waarin de vrouwen van deze mannen mij bezoeken”, zegt

Westerveld met een diepe zucht. De opvang na terugkeer stelde volgens hem niets voor. “Het was zonder hulpverleners met de hele groep die met elkaar in de shit had gezeten. Dat werkte natuurlijk niet, iedereen wilde zo snel mogelijk naar huis toe.” Zelf merkte Westerveld aanvankelijk niets, maar zijn omgeving had maar al te goed in de gaten dat hij anders was teruggekeerd. “Mijn echtgenote zei ineens na 26 jaar huwelijk dat zij van me wilde scheiden. Dat kwam door PTSS-klachten die ik zelf niet zag. Kort lontje, agressief, veel alcohol. Het begon met vier flesjes en eindigde met een krat per avond. Door de scheiding kwam ik financieel en maatschappelijk ook in de problemen.”

Aan het eind van zijn militaire carrière kwam hij bij een psycholoog terecht, maar pas nadat hij in 2001 met functioneel leeftijdsontslag was, openbaarden de PTSS-klachten zich steeds heftiger. Op het dieptepunt van zijn gezondheidsklachten werd hij door aansporing van zijn kinderen lid van een dansschool en leerde daar zijn huidige Braziliaanse echtgenote kennen. Met haar vertrok hij in 2004 naar Brazilië in een poging om een nieuw leven te beginnen, maar zijn uitzendverleden bleef hem achtervolgen. “Ik werd radeloos van de herbelevingen en nachtmerries. En omdat je met je agressieve gedrag je meest dierbaren treft, heb ik rattengif gekocht

en het met sterke drank naar binnen gespoeld. Daarna heb ik mezelf met een mes gestoken.” Zijn buurvrouw vond hem bewusteloos en hevig bloedend op het terras en belde de politie. “Ik kwam weer bij in het ziekenhuis. Dankzij het Veteraneninstituut en de ambassade ben ik gerepatriëerd en nu sta ik onder behandeling van het Sinai Centrum in Amersfoort.”

We spreken Westerveld in een van de (anonieme) huizen van het zorginstituut waar hij samen met enkele getraumatiseerde Bosniëveteranen en één Irakveteraan enkele dagen in de week verblijft. “We zitten in dezelfde situatie en hebben hier aan een half woord genoeg. Ik ga twee keer per week naar therapie en in het weekend naar mijn vrouw.”

In maart kreeg Westerveld het Draaginsigne Gewonden uitgereikt door burgemeester Westerink van zijn woonplaats Schagen. “Ik kende hem van school vroeger, dus heb daar speciaal om gevraagd. Dat gaf wel een gevoel van erkenning.” De Cambodjaveteraan ziet de toekomst weer wat zonniger tegemoet. “Ik ben al drie jaar van de alcohol af. De therapie heeft me geholpen om mijn depressies te hanteren en met mijn woedeaanvallen om te gaan. Ik hoop volgend jaar uitbehandeld te zijn en dan weer met mijn echtgenote terug te kunnen naar Brazilië om ons leven weer op te pakken.”

Dagboek van een ARVA-vlieger

Gerard Burgers heeft met zijn **Dagboek van een ARVA-vlieger in Nederlands-Indië** een uitstekende bijdrage geleverd aan het behoud van het luchtvaarthistorisch erfgoed. De brieven die hij tijdens zijn diensttijd als vaandrig vlieger van

maart 1948 tot juni 1949 in Indië aan zijn ouders schreef, vormen de basis voor het dagboek. Eraan vooraf gaat een uitgebreide beschrijving van zijn geslaagde tocht, begin 1945, via Brussel naar Engeland en zijn opleiding bij de Royal Air Force als vlieger om deel uit te maken van het Mitchell squadron voor de bevrijding van Nederlands Oost-Indië. Na terugkeer in Nederland kregen Burgers en zijn

collega's te horen dat zij de vliegers moesten aflossen van het sinds eind 1946 op Java gestationeerde 6 ARVA Squadron (Artillerie Verkennings Afdeling van de luchtmacht).

Voor Burgers was dat aanvankelijk een teleurstelling. Hij was opgeleid als vlieger op de tweemotorige Mitchell bommenwerper. De Britse Auster Aircraft was een klein tweepersoons éénmotorig vliegtuig dat hoofdzakelijk gebruikt werd voor waarnemingstaken. 'Hadden we daarvoor de intensieve (en kostbare) training bij de RAF gevolgd?', schrijft hij in zijn dagboek. Gaandeweg kreeg hij als vaandrig vlieger echter steeds meer waardering voor de mogelijkheden van dit vliegtuig. Hij maakte boven West- en Midden-Java een groot aantal vluchten ter ondersteuning van de grondtroepen, met als voornaamste taken het verkennen van hun voortgang bij zuiveringsacties, het leiden van artillerievuur, dropping van voedsel en munitie en het afvoeren van gewonden van over de weg onbereikbare plaatsen.

Voor de tweede politionele actie (operatie Kraai) voerde hij verkenningsvluchten uit. Voor een zuiveringsactie verkende hij de toestand van spoorwegen en spoorbruggen. Heel belangrijk was ook het ophalen van gewonden. Voor het ophalen van liggende gewonden ontwierp hij samen met technici een brede plank ter grootte van een brancard, omdat het niet mogelijk was met een gewone brancard een gewonde aan boord te nemen. Vooral het afwerpen van voedingsmiddelen en post bij afgelegen en over de weg nauwelijks bereikbare buitenposten schonk hem veel voldoening. (DS)

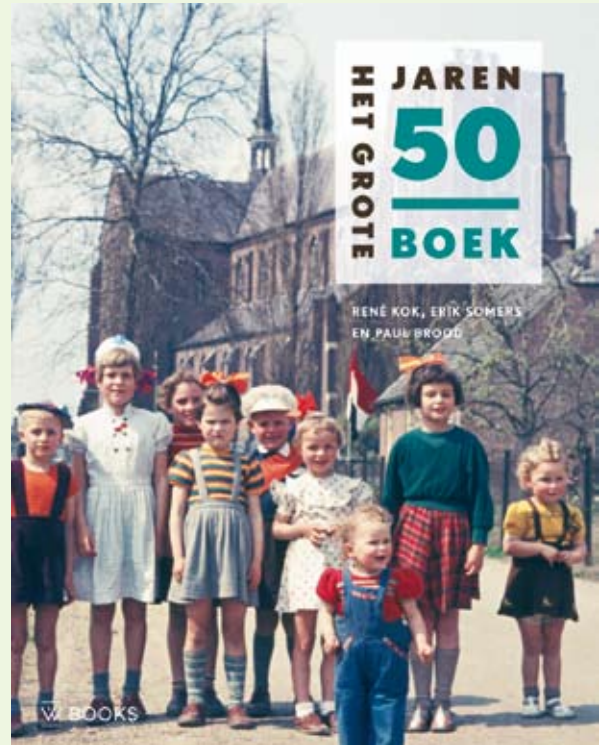
Dagboek van een ARVA-vlieger in Nederlands-Indië – Gerard Burgers

228 pagina's, zw/w geïllustreerd
€ 34,95

Uitgeverij Geromy bv, Maarssen (tel: 030-2617221)
www.geromybv.nl
ISBN 9789080498181

Het Grote Jaren 50 Boek

Na het succes van *Het Grote 40-45 Boek* lag het voor de hand dat de uitgever met een vervolg zou komen. **Het Grote Jaren 50 Boek** heeft vrijwel dezelfde opzet: hetzelfde formaat, deels dezelfde samenstellers en de veelal prachtige foto's – met wat meer kleur – die zijn voorzien van korte, maar informatieve en historisch verantwoorde teksten. En de verschillende hoofdstukken geven een vrij compleet beeld van het Nederland van – in dit geval – de jaren vijftig. Van de politieke ontwikkelingen, de sport, het culturele en het sociale leven, de mode, de Nederlandse film, de jongerencultuur,

de vrijetijdsbesteding en de economische ontwikkelingen. Dit decennium kenmerkte zich minder dan de jaren veertig door oorlog en de directe en indirecte gevolgen daarvan, maar het boek meldt ook de kwestie van Nieuw-Guinea en onttrekt een prachtige foto van de terugkeer van een in Korea gegijzelde Nederlandse militair uit de vergetelheid. En natuurlijk mag het koningshuis niet ontbreken: van een kleurenkiekje in het Oostenrijkse Lech waar de nog jonge prinsessen Beatrix, Irene en Margriet onder toezien oog van prins Bernhard op de ski's staan tot een wat obscure zwart-witfoto van Greet Hoffman die de spil zou worden van een constitutionele crisis. Opnieuw een fraai uitgegeven boek dat op geen enkele (salon)tafel zal misstaan. (FL)

Het Grote Jaren 50 Boek – René Kok, Erik Somers en Paul Brood

368 pagina's

€ 49,95 (veteranenprijs € 39,95; zie aanbieding pag. 34)

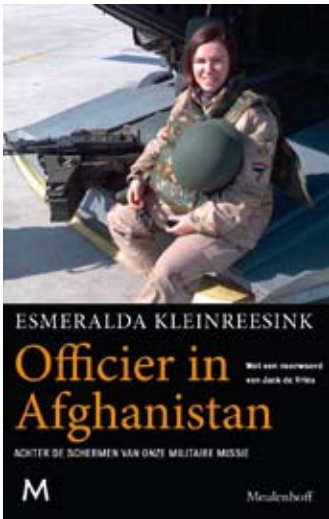
Uitgeverij WBooks, Zwolle (tel. 038-4673400)

www.wbooks.com

ISBN 9789040007101

Kijkje achter de schermen

Frustraties, bureaucratie, voortdurende spanning, maar ook humor. Alles komt aan bod in het boek **Officier in Afghanistan** van luitenant-kolonel bij de luchtmacht Esmeralda Kleinreesink. In 2006 was zij hoofd lucht-en grondtransportplanning voor de NAVO op het hoofdkwartier van ISAF in Kabul, waar ze onder meer met slecht Engelssprekende Italianen en Grieken zo goed en zo kwaad als het kon de gebrekkige communicatie en enorme bureaucratie te lijf moest gaan. Dit levert niet alleen grappige verhalen en anekdotes op, waarbij ze bijvoorbeeld de minister van Defensie zomaar een dag in de kou laat staan, maar tevens geeft zij hiermee een signaal af dat er bij Defensie nog heel wat te verbeteren valt.

Voorts komen typisch vrouwelijke kwesties aan de orde, zoals hoge nood hebben tijdens een lange vlucht vol opont-houd, het ongemak van de beenholster met Glock en het dilemma over het wel of niet meenemen van balletspullen. Ondertussen laat Kleinreesink zien dat zij wel degelijk haar mannetje staat tussen militairen die uit landen komen waar de positie van de vrouw in de krijgsmacht stukken minder sterk is.

In een passage over nut en noodzaak van de missie vraagt de overste zich af of vrede en veiligheid brengen inderdaad nuttig werk is en concludeert zij ook dat 'wij hier zijn om onze handelsbelangen te verdedigen en om te zorgen dat we als Nederland aan tafel mogen zitten bij de G20.'

In zijn voorwoord benadrukt voormalig staatssecretaris van Defensie Jack de Vries dat wil zo'n missie draagvlak hebben onder de Nederlandse bevolking, er duidelijk gemaakt moet kunnen worden wat het belang is voor Nederland. Zeker ook vanwege het aantal militairen dat in Afghanistan gesneuveld is. 'Het gebrek aan draagvlak speelt Defensie parten', aldus de oud-staatssecretaris in het boek.

Officier in Afghanistan geeft niet alleen een uniek en soms kritisch inkijkje in de manier waarop de Nederlandse Defensieorganisatie werkt, het is vooral ook humoristisch en vlot geschreven. Maar schrijven was niet nieuw voor Kleinreesink, het hoofdstuk 'Buikpijn en boerka's' in het boek is een van de twee bijdragen die zij eerder leverde aan de bestseller *Task Force Uruzgan*, een boek met korte verhalen van Nederlandse militairen die naar Afghanistan zijn geweest. (AS)

Officier in Afghanistan, achter de schermen van onze militaire missie – Esmeralda Kleinreesink

224 pagina's

€ 18,95

Uitgeverij Meulenhoff, Amsterdam (tel: 020-5353135)

www.meulenhoff.nl

ISBN 9789029088459

Ook verschenen

Klokkenluider in Bosnië

Als Kathryn Bolkovac naar het door oorlog verscheurde Bosnië vertrekt om te helpen bij de door de VN gereguleerde wederopbouw, ontdekt ze dat er achter de schermen corrupte en duistere activiteiten plaatsvinden. Daar blijken VN-militairen en plaatselijke regeringsfunctionarissen bij betrokken te zijn. Als ze een vrouw ontmoet die is ontsnapt aan een mensenhandelaar, gaat ze op onderzoek uit en ontdekt een ondergrondse seksindustrie waarvan honderden vrouwen het slachtoffer zijn. Bolkovac beschreef dit waargebeurde verhaal in het al eerder verschenen boek **Klokkenluider in Bosnië**. Het boek werd verfilmd en verscheen in het Engels onder de titel *The Whistleblower* (zie ook *Checkpoint 4-2012*).

Klokkenluider in Bosnië – Kathryn Bolkovac

252 pagina's

€ 18,50

Uitgeverij Kok, Utrecht (tel: 088-8002062)

www.kok.nl

ISBN 9789043519342

Terugblik 5-5 R.I.

De Stichting Veteranen 5-5 R.I. heeft ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan een jubileumboek uitgegeven met daarin de geschiedenis van 5e Regiment Infanterie en de diensttijd van het 5e bataljon van 1 juli 1947 tot 2 mei 1950. Bij de verhalen over de tijd van het bataljon in Nederlands-Indië zijn vele foto's geplaatst.

5-5- R.I. Terugblik 1947-2012 – Stichting Veteranen 5-5 R.I.

70 pagina's, geïllustreerd

€ 12,50 (incl. verzendkosten)

Bestellen kan bij H.A. Bijker,

de Kieviet 21, 7671 ZK

Vriezenveen, e-mail:

habijker@hetnet.nl, bank-

rekening 691402043 t.n.v.

Stichting Veteranen 5-5- R.I.

Verhalen uit de Gordel van Smaragd

Joop Smit is vanaf het eerste nummer redacteur en drijvende kracht achter *Horas*, het contactblad van het 5e bataljon 10e regiment Infanterie dat op Noord-Sumatra gelegerd was. Onlangs verscheen het 101ste nummer van *Horas*.

Door: Anne Salomons

Foto: Karin Stroo

Tijdens een bataljonsreünie in 1986 werd gecollecteerd voor een blindeninstituut op Medan en die collecte had aardig wat opgeleverd. Om de gulle gevers te kunnen melden hoeveel er was opgehaald en om ze op de hoogte te houden van wat er met al dat geld gedaan was, werd besloten om een nieuwsbrief te versturen. Joop Smit: “Zo is uit die eerste nieuwsbrief ons contactblad *Horas* (een Batakse groet op Sumatra; red.) ontstaan. Sindsdien verschijnt er iedere drie maanden een nieuw nummer.” Wat met een enkel blaadje met informatie begon, is inmiddels uitgegroeid tot een volwaardig blad van meer dan vijftien pagina’s. “Zelfs veteranen in Canada en Nieuw-Zeeland kijken altijd weer reikhalzend uit naar *Horas*”, vertelt Smit. Vanaf het begin en tot op heden heeft Smit zich onvermoeibaar als redacteur opgeworpen, maar eigenlijk doet hij vrijwel alles, van verhalen verzamelen, verhalen schrijven tot de productie en verzending van het blad. Inmiddels wordt hij daarbij wel ondersteund door Jaap Rogge, want ook Smit wordt een dagje ouder. “Zoals het hele bataljon”, voegt Smit toe. Hij toont een kaartenbak met gegevens van abonnees van *Horas*. “In het begin waren het er 400, nu zijn het er nog maar 198.”

Naam en leeftijd: Joop Smit (84)
Rang en functie: soldaat, infanterist
Uitzending: Indië
Is nu: gepensioneerd bankmedewerker
Hobby’s: *Horas*, aquarium
Hekel aan: helemaal nergens een hekel aan
Beste oorlogsfilm: *De Slag om Arnhem*

Indiëtijd

De laatste tijd verzorgt Smit alleen nog het voorwoord voor *Horas*. Maar dat hij al die jaren veel geschreven en verteld heeft over zijn tijd in Indië bewijst ook een fikse stapel artikelen die hij destijds voor het contactorgaan van zijn werk bij een bank heeft geschreven onder de titel ‘Verhalen uit de Gordel van Smaragd’. Dat klinkt heel prachtig, maar Smit ging beslist niet vrijwillig naar Indië. Zijn tijd in Indië viel hem ook zwaar tegen, temeer omdat het verzet veel groter was dan hem vooraf in Nederland was voorgespiegeld. In 1948 vertrok hij met de *Groote Beer* uit Amsterdam naar Medan waar hij veel patrouilles moest lopen. “We hebben ook acht maanden in de kampong gewoond. We konden goed met de bewoners opschieten. Natuurlijk zullen er foute elementen tussen gezeten hebben, maar ach, dat kon ons niet zoveel schelen.”

Toen hij jaren later, in 1984, terugging, trof Smit een taxichauffeur en gids die van alle plekken wist wie daar geweest waren. “Die taxichauffeur, Nappie, zei dingen als ‘hier lag dit peloton’ en

‘dit kamp stond onder leiding van die-en-die’. Hij wist alles. Ik was hooglijk verbaasd, tot hij vertelde dat hij als 12-jarige jongen als spion gebruikt was door de TNI. Toen snapte ik het. Ik wist destijds ook wel dat de baboes onze brieven zagen liggen en die konden lezen of informatie doorspelen. Zo ging dat nu eenmaal.”

Onderscheiding

Smits jarenlange en tomeloze inzet voor *Horas* bleek ook bij de koningin niet onopgemerkt gebleven, want in april 2009 kreeg hij zowaar een Koninklijke onderscheiding uit handen van de toenmalige Amsterdamse burgemeester Job Cohen. Hij werd Lid in de Orde van Oranje-Nassau. En daar is de Indiëganger uiteraard terecht trots op: “Als gewone *sawatrapper* was ik daar zeer vereerd mee.” Maar zijn ogen gaan pas echt glinsteren wanneer hij vertelt dat er die heuglijke dag in april ook bloemen en felicitaties kwamen van een aantal hoge pieten, onder wie de latere Nederlandse Commandant der Strijdkrachten generaal Van Uhm.

‘Ik kom uit een vliegend gezin’

Het was niet de bedoeling dat Hugo Meijers bij de marine zou gaan. Hij ging in Engeland studeren. Maar toen hij zich in 1981 voor de dienstplichtkeuring bij Hollandsche Rading meldde, werd hij bevangen door de kameraadschappelijk sfeer en was meteen ‘verkocht’.

Naam en leeftijd: Hugo Meijers (49)
Rang en functie: LTZ 2 OC, vluchtcommandant
Uitzending: Golfoorlog (1990-'91)
Is nu: ondernemer en auteur van *Aerodynamisch Veranderen*
Hobby's: sporten, lezen en veel met de kinderen spelen
Hekel aan: rigide, vooringenomen en incompetenten mensen
Beste oorlogsfilm: *Topgun*

Door: Anne Salomons

Foto: Karin Stroo

Hugo Meijers ging na zijn opleiding aan het KIM (Koninklijk Instituut voor de Marine) varen in de West. Na deze eerste vuurdoop studeerde hij cum laude af in *Operational Research* op de inzetbaarheid van helikopters en kwam terecht bij de waarnemersopleiding op Valkenburg. Niet echt opmerkelijk, want zijn vader was in Nieuw-Guinea vlieger-waarnemer geweest en zijn oudere broer was ook vlieger. “Ik kom uit een vliegend gezin”, aldus Meijers. Al snel ging hij richting de heligroep waar hij als waarnemer in een Lynxhelikopter van het ene schip naar het andere vloog. In het voorjaar van 1990 kwam het commando dat er twee fregatten met helikopters richting de Golf moesten. “Onze taak verschoof van onderzeebootbestrijding naar het identificeren en veilig boarden van koopvaardij schepen. Maar onze helikopter, de 274, was daartoe niet uitgerust en we hadden nauwelijks procedures. Toen zijn we op eigen houtje de kist

voor deze missie gaan uitrusten met een mitrailleur, een radarwaarschuwingssysteem en een infraroodcamera. Bij de luchtmacht hebben we geshopt voor grijze helmen en groene vliegoveralls.”

De Dozo's

Uiteindelijk vertrekt Meijers met zijn eenheid in november 1990 naar de Golf. “We waren met twee vluchteenheden en hadden een nieuwe identiteit nodig die ons verbond. Zo gingen we als de Dozo's de Golf in”, vertelt hij lachend. Hiermee doelt hij op de code-naam die zij hun 274 hadden gegeven. “Dozo is een stripfiguurtje uit de strip *De familie Doorzon*.”

Wanneer in de nacht van 16 op 17 januari 1991 het bericht komt dat het gevecht is begonnen – *Desert Shield* werd *Desert Storm* – kruipt een groot deel van de bemanning van het fregat *Hr.Ms. Philips van Almonde* uit zijn bed om nog een brief naar huis te schrijven. “Precies op de 17e stond namelijk een postvlucht gepland. Een van onze meest dankbare taken was de levenslijn met het thuisfront onderhouden.” De koopvaardij in de Golf droogde door

het conflict steeds verder op. Daardoor veranderde de taak van de Lynxbemanning in het opsporen van mijnen die door de Iraaken langs de kust van Koeweit waren gelegd.

Toen eenmaal ook de landoorlog was begonnen, kregen Meijers en zijn bemanning de opdracht om sorties te vliegen langs de kust van Koeweit. Een hospitaalschip van de Amerikanen moest beveiligd worden. “Het was er altijd donker vanwege de rook van de in brand gestoken olievelden. Maar de grootste dreiging kwam van de eigen eenheden omdat er geen communicatie was tussen de verschillende oorlogstheaters. Drie keer zijn we onder vuur genomen door Amerikaanse F-18's. Dan is het maar afwachten wat er gebeurt.”

Spanning

Eenmaal terug ondervond Meijers dat het thuisfront in enorme spanning had gezeten. Al jaren was hij ontevreden over de manier waarop de helikopters werden ingezet. “Dit leidde te vaak tot gevaarlijke situaties. Bovendien is er een bijna onoverbrugbare kloof tussen de mentaliteit aan boord van het schip en die van vliegers. Dat heeft mij uiteindelijk genekt. In november 1991 ben ik afgezwaaid.”

Inmiddels begeleidt de Golfoorlogveteraan organisatieveranderingen en onlangs lanceerde hij zijn boek *Aerodynamisch Veranderen*. “Ja, ik heb daarvoor inderdaad dankbaar gebruikgemaakt van mijn vliegervaring.”

Irakganger steunt Revalidatiefonds met Mud Masters Obstacle Run

Stormbaan voor burgers

Marnier en Irakveteraan André Skwortsow is zo gedreven dat hij een half jaar onbetaald verlof heeft opgenomen om zich volledig te kunnen richten op zijn missie: de Mud Masters Obstacle Run. Dit is een nieuw type sportevenement dat is overgewaaid uit Amerika en Engeland, waarbij deelnemers hardlopend een hindernisparcours van 6 of 12 kilometer afleggen. De organisatie zamelt rondom het evenement geld in voor het Revalidatiefonds.

Door: Janke Rozemuller

André Skwortsow (32) zet zijn spaargeld in om een half jaar onbetaald verlof te kunnen nemen om zijn droom te verwezenlijken: het realiseren van de Mud Masters Obstacle Run op 6 oktober in Haarlemmermeer bij Schiphol. “Het is zeker een investering, maar ik krijg er later spijt van als ik het niet doe. Zo belangrijk vind ik het dat dit gaat gebeuren. Ik hou ervan

om bepaalde doelen te stellen en daar helemaal voor te gaan. Bij de mariniers is dat bijvoorbeeld het halen van een opleiding of het opwerken voor een uitzending. En nu heb ik hier echt mijn zinnen op gezet.”

De Irakveteraan ziet het ook als een investering in zichzelf. “Ik hoop er veel van te leren. Om ook een keer buiten Defensie met allerlei instanties van doen te hebben, zoals gemeenten, terreinbeheerders, noem maar op. Het lijkt me een unieke ervaring die ik niet zou

willen missen. Ik heb de knoop doorgehaakt en gezegd: ik ga ervoor. Er is wel een aantal leuke, enthousiaste mensen dat is aangehaakt en zonder hen zou het ook niet kunnen. We zijn nu met een kernploeg van vijf personen.” Naast Skwortsow zijn dat nog drie actief dienende mariniers en één oud-marinier.

Burgervrienden

Omdat Skwortsow elke keer enthousiast over zijn militaire opleidingen vertelde, en dan met name over de hindernisbaan, wilden zijn burgervrienden dat ook wel eens meemaken. Die uitdaging greep Skwortsow met beide handen aan: “In november zag ik op internet beelden van zo’n stormbaan voor burgers in Engeland. Daarna ben ik al vooronderzoek gaan doen en begin januari heb ik zelf meegedaan. Ik vond het heel erg leuk en het ligt ook heel erg dicht bij mij als militair: het is echt een fysieke uitdaging, maar er zit ook

■ Sfeerbeeld van de Mud Masters Obstacle Run. Foto: Mud Masters Obstacle Run

Mud Masters Obstacle Run

Wie: André Skwortsow, initiatiefnemer
Wat: Revalidatiefonds steunen via Mud Masters Obstacle Run
Waar: Haarlemmermeer bij Schiphol
Wanneer: 6 oktober 2012
Contact: André Skwortsow, e-mail: andre@mudmasters.nl,
website: www.mudmasters.nl (voor deelname als sporter of aanmelding als vrijwilliger). Financiële bijdragen zijn welkom op giro 953 van het Revalidatiefonds (info: www.revalidatiefonds.nl).

een bepaalde humor in die ook wel past bij Defensie. Je moet hard werken op het parcours, maar daarna kun je lekker een biertje drinken met leuke muziek erbij. Dus dat het niet een al te super-serieus sportevenement is. Het gaat ook niet alleen om mensen die hun benen scheren om snellere tijden te halen, die alleen maar bezig zijn met hun horloge en met voeding. Het gaat erom dat jij op een leuke manier je persoonlijke uitdaging haalt." Volgens Skwortsow wordt het dan ook geen spierballenfeest. "Een ruime meerderheid van de deelnemers tot nu toe is burger en 35 procent is vrouw."

Gewonde veteranen

Hoofddoel van de Mud Masters Obstacle Run is een 'militaire sport' op een luchtige manier aan een breed, sportief publiek aanbieden. Daarnaast steunt het sportevenement het Revalidatiefonds en moedigt (militaire) revalidatiecentra aan om deel te nemen. Daarom is een groot aantal inschrijvingen beschikbaar gesteld aan het Militair Revalidatie Centrum, het Revalidatiefonds en militairen die lichamelijk of psychisch gewond zijn geraakt tijdens hun inzet. Een van de deelnemers is Rob Severs. Deze sergeant-majoor der mariniers verloor in Afghanistan zijn rechteronderbeen en loopt sindsdien met een prothese.

Skwortsow en Severs zijn oude bekenden van elkaar. Kapitein der mariniers Skwortsow, toen 1e luitenant, was in

■ André Skwortsow maakt in 2003 een praatje met de lokale bevolking in het dorpje Al Bussayah. Foto: privécollectie André Skwortsow

2003 pelotonscommandant in Irak en Severs diende in zijn peloton. "Het was er relatief rustig, we zaten er in de periode na de invasie van de coalitietroepen. Er werd langzaam een begin gemaakt om overheidsdiensten weer bepaalde taken en bevoegdheden te geven. Maar er werden nog wel konvoeien met hulpgoederen of eigen bevoorrading overvallen, soms met grof geweld."

Tijdens een latere uitzending naar Afghanistan reed het voertuig van Severs op een berm bom. Skwortsow: "Ik heb meteen gebeld met de opvolgende pelotonscommandant en begreep

dat Severs zwaargewond was. Toch was ik vooral blij dat hij het had overleefd." De link tussen gewonde veteranen en het evenement van 6 oktober is volgens Skwortsow duidelijk. "Het is een uitdagend sportevenement en er is een link met de militaire wereld. We willen aandacht schenken aan onze gewonde collega's: jonge, vitale mensen die door hun uitzending met een prothese door het leven gaan of die worstelen met psychische problemen. Dus los van de financiële steun willen we met de Mud Masters Obstacle Run ook iets doen aan de maatschappelijke erkenning van deze veteranen."

■ Een impressie van de hindernisbaan op het kamp bij het dorpje Al Khidr in de provincie Al Muthanna in Irak, waar André Skwortsow in 2003 gelegerd was. Foto's: privécollectie André Skwortsow